

SÚŤAŽNÉ ZADANIE

Modernizácia oddelenia náučnej literatúry v Turčianskej knižnici v Martine

OBSAH

TURČIANSKA KNIŽNICA V MARTINE	3
CIELE	4
PROPOZÍCIE	4
LOKALITA	6
POPIS PRIESTORU	7
POŽIADAVKY NA RIEŠENIE	7

TURČIANSKA KNIŽNICA V MARTINE

Turčianska knižnica v Martine je príspevkovou organizáciou Žilinského samosprávneho kraja a v zmysle svojej zriaďovacej listiny pôsobí ako **kultúrna, informačná, vedecká a vzdelávacia inštitúcia**, poskytujúca v rámci svojej územnej pôsobnosti všeobecný a neobmedzený prístup občanov k informáciám.

Turčianska knižnica v Martine plní funkciu mestskej a regionálnej knižnice. Jej hlavným poslaním je budovať a uchovávať univerzálny knižničný fond bez ohľadu na nosič informácií, poskytovať používateľom knižnično-informačné služby a zabezpečovať všeobecný a neobmedzený prístup občanov k informáciám. Plní funkciu mestskej knižnice pre mesto Martin a regionálnej knižnice pre územie okresov Martin a Turčianske Teplice.

Turčianska knižnica poskytuje knižnično-informačné služby v centrálnej budove a v **troch pobočkách**.

Centrálna budova je objektovo zložená z dvoch objektov. **Hlavný objekt je tvorený pavilónmi B a C**, v ktorom sú poskytované knižnično-informačné služby, predovšetkým výpožičné služby. Pavilóny B a C prešli kompletnou stavebnou rekonštrukciou v roku 2009, avšak vnútorné vybavenie knižnice je obmenené len čiastočne.

Zámer modernizovať oddelenie náučnej literatúry sa priamo dotýka postupnej modernizácie centrálnej budovy a vytvárania priestoru, ktorý bude nielen funkčný, ale aj atraktívny a pohodlný, ako pre celodenné trávenie času v knižnici, tak aj pre vzdelávanie sa a prehľadné usporiadanie knižničného fondu odbornej literatúry.

Oddelenie náučnej literatúry navštevujú prevažne **študenti**, ktorí využívajú priestor knižnice na štúdium. Do knižnice prichádzajú ráno a odchádzajú, keď sa knižnica zatvára (v čase od 8:00 hod. do 18:00 hod.). V súčasnosti majú k dispozícii len bežné pracovné stoly s kancelárskou stoličkou, prípadne niekoľko tulivakov. Turčianska knižnica chce ponúknuť svojim návštevníkom a používateľom priestor, ktorý bude spĺňať nielen ich požiadavky a nároky, ale zároveň chce postupnou modernizáciou vybudovať knižnicu, ktorá bude poskytovať ako knižnično-informačné služby, tak aj priestor na úrovni výtvarných 21. storočia v súlade so zámerom [Smernice pre služby verejných knižníc](#), vydanou Medzinárodnou federáciou asociácií knižníc a knižničných inštitúcií.

Obr. 1 – Súčasný stav – pracovné miesta pre samoštúdium

Súčasným trendom v knižniciach je vytvoriť používateľom pohodlné samostatné miesta, ktoré môžu využiť ako na prácu, tak aj na relax. Zároveň im tieto miesta poskytujú čiastočné súkromie. V prípade skupinovej práce viacerých používateľov sa tieto „sedenia“ môžu aj jednoducho presúvať.

V priestore oddelenia náučnej literatúry sa organizujú **vzdelávacie aktivity** zamerané na zvyšovanie literárnej a digitálnej gramotnosti pre menšie skupiny, ktoré využívajú výpočtovú techniku knižnice.

Dôležitou súčasťou oddelenia náučnej literatúry je **knižničný fond odbornej literatúry**. Súčasťou fondu sú napríklad aj encyklopédie, hudobniny a monografie, nie zriedka atypického rozmeru väčšieho ako formát A4. Prehľadné rozmiestnenie fondu môže napomôcť nielen lepšej orientácii pri vyhľadávaní konkrétneho titulu, no taktiež by malo byť vhodné aj pre znevýhodnené skupiny používateľov (napr. vozíčkarov).

CIELE

Cieľom projektu je nájsť najlepší návrh pre vytvorenie **atraktívneho a multifunkčného priestoru knižnice** s využitím moderného technického vybavenia, ktorý by spĺňal nároky na vzdelávanie ako verejnosti, tak aj knihovníkov. Zámerom je vytvoriť priestor, ktorý bude slúžiť používateľom a návštevníkom nielen pri vzdelávaní sa, ale aj pri aktívnom trávení voľného času. Podmienkou je, aby sa výsledným riešením modernizácie dosiahlo využívanie priestoru pre viaceré aktivity súčasne, pričom sa navzájom nebudú rušiť – ani priestorovo ani hlukom.

PROPOZÍCIE

V centrálnej budove Turčianskej knižnice sú poskytované knižnično-informačné služby používateľom na troch nadzemných podlažiach (NP):

I. NP – oddelenie beletrie pre dospelých, súčasťou ktorého je čítareň vybudovaná z projektu podporeného FPÚ s názvom „Študentská obývačka“.

II. NP – oddelenie náučnej literatúry, súčasťou je študovňa so svojim knižničným fondom určeným na prezenčné štúdium. Na oddelení sú dve pracovné miesta vytvorené v rámci projektu debarierizácie knižníc “O krok bližšie...” a je nevyhnutné ich zachovanie.

III. NP – oddelenie detskej beletrie, knižničný fond je rozdelený podľa vekových skupín.

Predmetom modernizácie Turčianskej knižnice v Martine je **Oddelenie náučnej literatúry, ktoré sa nachádza na II. nadzemnom podlaží centrálnej budovy.**

Po čiastočnej stavebne-technickej rekonštrukcii objektu v roku 2009 vznikol na oddelení náučnej literatúry priestor o rozlohe približne 437,5 m², na ktorom je momentálne nesystematicky rozvrhnuté rozloženie knižničného fondu v knižničných regáloch, 9 pracovných stolov s počítačmi používanými na štúdium dokumentov vymedzených len na prezenčné štúdium (nie je možné si dokumenty vypožičať mimo priestoru knižnice) a tiež sa tento priestor využíva na vzdelávanie menších skupín. Súčasťou priestoru sú dva pracovné stoly, ktoré sú prispôsobené pre zdravotne znevýhodnených používateľov a ktoré musia byť zachované (alternatívne aj v inej, ako súčasnej podobe), nielen preto, že boli vytvorené v rámci projektu na debarierizáciu knižníc, ale hlavne že Turčianska knižnica chce byť otvorenou knižnicou pre všetkých. V priestore sa nachádza 10 samostatných pracovných miest, ktoré sú vybavené len kancelárskym stolom a kancelárskou stoličkou.

Ani jednotlivé zóny, ani študijné miesta, nie sú od seba oddelené žiadnym spôsobom, ani opticky, ani akusticky, čo síce umožňuje využívanie priestoru pre viac aktivít súčasne, avšak dochádza k vzájomnému vyrušovaniu. Akustika priestoru je aj s ohľadom na materiálové riešenie povrchov nevyhovujúca. Počet knižničných jednotiek vo fonde s náučnou literatúrou vrátane hudobnín, CD a DVD nosičov je **25 000 knižničných jednotiek**.

Pracovisko náučnej literatúry je svojim používateľom k dispozícii 6 dní v týždni počas riadnych otváracích hodín knižnice. Denne ho navštívi priemerne **35-50 používateľov**, v deň konania podujatia určeného mládeži od 15 rokov, dospelým alebo seniorom je to približne 65-70 ľudí.

Aktuálny stav ponúka otvorený priestor pre používateľov knižnice, avšak neberie do úvahy potreby súčasného používateľa, ktorý má záujem využívať knižnicu nielen na vypožičiavanie si dokumentov, ale tiež na vzdelávanie sa a aktívne trávenie voľného času. Hlavne **mládež** vyhľadáva priestor, ktorý poskytuje ako súkromie, tak aj možnosť skupinovej práce, ktoré by bol nielen účelovo funkčný, ale zároveň pohodlný s dostatočným komfortom a technickým zázemím.

LOKALITA

Centrálna budova Turčianskej knižnice v Martine, Ul. Divadelná 4619/5 sa nachádza v intraviláne mesta Martin. Samotný areál sa nachádza medzi ulicami Divadelná a Pavla Mudroňa a je situovaný na pozemku otvoreného do **pešej zóny**. Používatelia a návštevníci prichádzajú od pešej zóny a do budovy vchádzajú hlavným vstupom, ktorý je bezbariérový. Na II. NP podlažie je možné dostať sa trojramenným schodiskom alebo použitím osobného výtahu.

Žiadne okná nie sú situované priamo do priestoru s cestnou premávkou a preto nie je potrebné riešiť hluk prichádzajúci z vonkajšieho priestoru. Po obidvoch dlhších stranách priestoru sú okná, ktoré zabezpečujú dostatok denného svetla.

Obr. č. 6 Pohľad riešenú plochu z virtuálnej prehliadky - Oddelenie náučnej literatúry na 2.NP

Obr. č. 7 Pohľad od pešej zóny na centrálnu budovu Turčianskej knižnice

POPIS RIEŠENÉHO PRIESTORU

Oddelenie náučnej literatúry sa nachádza na II. NP centrálnej budovy. Z dostupnej dokumentácie z realizovanej rekonštrukcie z rokov 2004 – 2009 bol priestor vytvorený po rekonštrukcii spojením dvoch samostatných priestorov do jedného o rozlohe približne 437,5 m². Súčasťou II. NP je priestor vstupnej chodby, kde je umiestnené schodisko a osobný výťah. Zároveň schodisko slúži ako únikový východ.

Vstupné dvere, ktoré sú zároveň protipožiarne, sú umiestnené do otvorenej spojovacej chodby, ktorá spája pravú a ľavú časť oddelenia. V spojovacej chodbe sú umiestnené odkladacie skrinky pre používateľov, vľavo od vstupu. Oproti vstupu sú toalety (pre mužov a ženy + imobilní používatelia) a denná miestnosť pre zamestnancov a serverovňa. **Tieto priestory nie sú predmetom zadania.**

V súčasnosti je priestor náučného oddelenia otvorený a rozdelený len opticky, bez akýchkoľvek deliacich prvkov, na dve časti – priestor vpravo a vľavo od vstupných dverí.

Priestor vpravo tvorí študovňa s pracovnými miestami v počte 9 + 2 (pracovné miesta pre znevýhodnených používateľov). Okrem študovne je v tejto časti informačný pult, časť knižničného fondu (počet regálov 22 ks s rozmerom **(výška x šírka x hĺbka)** 2000 x 2000 x 300 (mm); 8 ks s rozmerom 2000 x 1100 x 300 (mm); priestor študovne ohraničený 5 ks s rozmerom 2000 x 900 x 300 (mm) a 3 ks s rozmerom 2000 x 2000 x 300 (mm)) a nákladný výťah (vyznačený v súťažnej pomôcke). Rovnaký informačný pult, ktorý slúži ako miesto prvého kontaktu, sa nachádza na I. NP a III.NP. Jeho zachovanie nie je podmienkou, avšak miesto prvého kontaktu knihovníka s používateľom je predmetom zadania. Priestor študovne je využívaný na vzdelávanie, pracovné stoly sú vybavené počítačmi. K dispozícii je dataprojektor a prenosné premietacie plátno.

Do tejto časti je možné vstúpiť aj dverami umiestnenými priamo oproti schodisku, ktoré sa však v súčasnosti nepoužívajú.

V **priestore vľavo** od vstupných dverí sú rozmiestnené knižničné regály (rôznej veľkosti a typu) a pracovné stoly. Počet knižničných regálov spolu je 53. Knižničné regály sú rôznej veľkosti aj typu. V tomto priestore je nesystematicky rozmiestnených 27 ks regálov s rozmerom 2000 x 2000 x 300 (mm); 12 ks regálov s rozmerom 2000 x 1100 x 300 (mm) a 14 ks regálov s rozmerom 1820 x 900 x 510 (mm). Regály s rozmerom 1820 x 900 x 510 (mm) majú prepravné kolieska (výška je vrátane koliesok). Napriek tomu, že sú tieto regály nové, ich využitie nie je podmienkou.

Ďalej sa tu nachádzajú pracovné stoly, ktoré využívajú používatelia k štúdiu - v počte 8 malých pracovných stolov s klasickou kancelárskou stoličkou.

Úplne chýba úložný priestor pre hudobniny, ktoré by boli k dispozícii pre používateľov. Sú uložené v nevhodnej uzatvárateľnej skrinke.

Pri rekonštrukcii v roku 2009 došlo k výmene okien, ktoré sú orientované na južnú a severnú svetovú stranu. Ako podlahová krytina je použitá dlažba (pre jednotlivé časti priestoru v odlišných farbách a s výraznými nerovnosťami).

Z hľadiska technického popisu, je budova knižnice dvojpodlažná, vytvorená zo železobetónového skeletu typu PRIEMSTAV s pórobetonovým obvodovým montovaným plášťom, ktorý bol zateplený. Zároveň pri rekonštrukciu došlo k výmene a zvýšeniu počtu okien, za účelom lepšieho presvetlenia interiéru. V centre vzniknutého priestoru bol umiestnený osobný výťah a trojramenné schodisko z monolitického železobetónu. V pôvodnom bloku C bol umiestnený nákladný (stolový) výťah slúžiaci na dopravu knižničných dokumentov.

Pri rekonštrukcii boli demontované pôvodné hliníkové podhľady, ktoré boli po inštalácii rozvodov nahradené sadrokartonovými podhľadmi s osvetľovacími telesami.

POŽIADAVKY NA RIEŠENIE

Predmetom zadania súťaže je spracovanie architektonického návrhu **modernizácie najmä interiérového a nábytkového vybavenia** s efektívnym využitím celkovej riešenej plochy rozdelením na viac multifunkčných zón oddelenia náučnej literatúry situovanej na II. NP podlaží centrálnej budovy Turčianskej knižnice v Martine, Ul. Divadelná 4619/5.

Primárnym zámerom koncepcie modernizácie je **účelné členenie priestoru** na:

- **zónu prvého kontaktu**
- **zónu spoločného štúdia a vzdelávania sa**
- **zónu samostatných mobilných pracovných miest**
- **zónu oddychu**
- **zónu pre knižničný fond**

Zóna prvého kontaktu knihovníka s používateľom. Zároveň je to priestor, kde knihovník trávi svoj pracovný čas a vykonáva knihovnícku činnosť, ku ktorej potrebuje PC, odkladací priestor pre rezervované a spracovávané knižničné dokumenty, uzamykací odkladací priestor (manipulácia s peniazmi), priestor na knižničný vozík. Informačný pult musí spĺňať podmienky aj pre znevýhodnené skupiny používateľov (výška pultu). V tomto priestore budú tráviť pracovný čas súčasne **2 knihovníci**. Taktiež sa v tomto priestore budú poskytovať reprografické služby t.j. je nevyhnutné umiestniť tu veľkokapacitné zariadenie OKI MC853 (kopírovanie, skenovanie, tlač dokumentov).

Súčasnú riešenie vstupu do oddelenia cez spojovaciu chodbu, nie je vizuálne prehľadné ani atraktívne a odporúča sa pri návrhu prvého kontaktu knihovníka s používateľom myslieť na zjednodušenie orientácie v oddelení a

zachovaniu dohľadu nad príchodmi a odchodmi používateľov z priestoru (napr. využitím pôvodného vstupu z priestoru schodiska).

Zóna spoločného štúdia s pracovnými miestami pre 10 osôb, z toho 2 miesta pre znevýhodnené skupiny používateľov - študovňa.

Pracovné miesta v študovni musia poskytovať používateľovi čiastočné súkromie, napriek tomu, že stoly budú v tesnej blízkosti vedľa seba. Tento priestor môže byť využívaný rovnako pre samoštúdium, ako aj pre skupinové vzdelávanie. Priestor musí byť vybavený premietacím plátnom (resp. dotykový veľkoplošný monitor) a elektrickými zásuvkami buď priamo v stole, alebo v blízkosti stola (220W, USB 2.0, USB 3.0, internet). V súčasnosti sú v priestore študovne knižničné regály na umiestnenie knižničného fondu študovne, ktorý sa nevypožičiava mimo priestorov knižnice. Počet knižničných jednotiek v tomto fonde je 1 000. Nie je podmienkou, že to tak musí byť, avšak je potrebné sústrediť knižničné regály s týmto fondom na jedno miesto. Nevyhnutnou požiadavkou je nájsť vhodné akustické riešenie, tak, aby pri spoločnom vzdelávaní v zóne spoločného štúdia mohol byť zároveň využívaný zvyšný priestor oddelenia v tichom režime.

Dve pracovné miesta pre znevýhodnených používateľov (vybavenie bolo získané v rámci projektu v roku 2022 a je nevyhnutné jeho zachovanie) sú určené pre všetkých používateľov, avšak zároveň je umožnené, aby ich mohli využívať aj používatelia so zdravotným postihnutím - 2 kusy výškovo elektricky nastaviteľných stoly, čerešňa 1400x800 s bielou podnožou; 2 ks ergonomické kancelárske stoličky typ WOLF, čiernej farby. Zároveň sú tieto miesta vybavené technickým zázemím, ktoré spĺňa podmienky pre využívanie znevýhodnenými skupinami. Stoly ako aj výpočtová technika musia byť napojené do elektrickej zásuvky (220W).

Zóna samostatných pracovno-študijných miest (počet min. 12 - max. 15 osôb). V tomto prípade **nie je** nevyhnutnosťou, aby miesta boli umiestnené len v jednej časti vyhradeného priestoru v rámci oddelenia náučnej literatúry. Cieľom je vytvoriť priestor hlavne pre študentov (zo Slovenska aj zahraničia), ktorí trávia pri štúdiu v knižnici celý deň. Požiadavka je na vytvorenie spoločného miesta **pre 4 osoby a pre 2 osoby, ktoré skupinovo pracujú a samostatné miesta pre 1 osobu.** Tieto miesta je možné rozmiestniť v celom priestore oddelenia (okrem zóny spoločného štúdia). Samostatné miesta musia poskytovať používateľom čiastočné súkromie, pohodlné sedenie (nakoľko tu osoby trávia viac ako 6 hodín denne) a technickú podporu (220W, USB 2.0, USB 3.0).

Zóna oddychu (6+4 miesta). Opätovne **nie je** požadované vyčlenenie samostatného priestoru v rámci oddelenia náučnej literatúry. Predovšetkým študenti a mladí ľudia, ktorí tvoria prevažnú časť používateľov oddelenia náučnej literatúry, často hľadajú pre svoje štúdium aj miesto, kde si môžu zároveň oddýchnuť, pohodlne sa usadiť

a zrelaxovať. Miesta by mali mať „obyvateľský“ charakter t.j., kreslá, gauče, tulivaky a pod. a mali by byť aj prenosné. Zároveň by mohli tieto miesta využívať aj pracovníci knižnice, v prípade vypätia, alebo potreby oddychu. Priestor je určený osobám starším ako 15 rokov. Počet miest je zámerne rozdelený na 6+4, kde 4 miesta by mohli byť využívané ako miesta, kde je možné konzumovať jedlo a nápoje, prípadne telefonovať. Tieto **4 miesta** by sa mohli nachádzať v priestore chodby pred vstupom na oddelenie. V moderných knižniciach sú na takéto miesta využívané akékoľvek voľné plochy (vikier, priestor medzi knižničnými regálmi, a pod.)

Zóna pre knižničný fond. Požiadavkou zo strany knižnice je, aby na knižničné regály dopadlo priame slnečné svetlo v najmenšej možnej miere, nakoľko slnečné žiarenie degraduje kvalitu papiera a tlače. Ak by to návrh interiérového riešenia vyžadoval, bude nevyhnutné počítať s tienením proti priamemu slnku.

Zároveň je potrebné pri návrhu knižničných regálov brať do úvahy **nosnosť police regálu** (napr. nosnosť police pri rozmere regálu **výška x šírka x dĺžka** – 1820 x 900 x 510 (mm) je 50 kg), ako aj **rozmary kníh**, ktoré nemajú štandardný rozmer formátu A5 ako pri bežnej beletrii. V oddelení náučnej literatúry, tak ako už bolo spomenuté vyššie, je vo fonde množstvo encyklopédií, ktoré majú rozmer často väčší ako A4. Zároveň sú vo fonde hudobniny t.j. noty. Tento dokument má formát A4 a nemá pevnú väzbu, takže nie je možné uložiť ho bežným spôsobom na policu knižničného regálu.

Knižničné regály môžu slúžiť ako optické rozdelenie priestoru. Avšak je potrebné brať do úvahy systematické radenie a usporiadanie jednotlivých knižničných jednotiek podľa už opísaného **Medzinárodného desatinného triedenia**. Počet knižničných jednotiek v jednotlivých triedach nie je rovnaký, avšak bolo by veľkou výhodou, ak by bolo možné opticky jednotlivé regály odlíšiť, čím by sa mohlo dosiahnuť jednoduchšie vyhľadanie konkrétneho dokumentu a novým používateľom by sa uľahčila orientácia v priestore. Súčasná veľkosť knižničného fondu je približne 25 000 knižničných jednotiek.

Väčšia časť knižničných regálov je staršia ako 30 rokov a do moderného priestoru knižnice, aký chceme vytvoriť na oddelení náučnej literatúry, sa z nášho pohľadu nehodia. V prípade, že by sme chceli využiť niektoré existujúce regály, je to odporúčané len pri type regálov s prepravnými kolieskami, rozmer 1820 x 900 x 510 (mm), ktoré sú vhodné na manipuláciu (výška je vrátane koliesok) a sú nové.

Veľkosť riešeného priestoru nevyžaduje vytvorenie samostatného skladového priestoru pre mobiliár a iné prvky.

Vzhľadom na súčasné materiálové riešenie priestoru, ktoré obsahuje prevažne tvrdé plochy a žiadne akusticky pohltivé materiály, je nevyhnutné riešiť aj otázku zlej **priestorovej akustiky**.

Je vítané, ak bude súčasťou návrhu, aj **orientačný a grafický vizuálny koncept oddelenia**. V prípade takéhoto riešenia, by bolo možné jeho využitie aj v ostatných podlažiach knižnice.

TECHNICKÉ POŽIADAVKY

V návrhu neodporúčame počítať so stavebnými úpravami v interiéri alebo exteriéri knižnice, ktoré by vyvolávali potrebu stavebného povolenia, ale maximálne ohlásenia stavebných úprav (odporúčaný je rozsah tzv. “udržiavacích prác”). Taktiež sa neodporúča zasahovať do povrchových konštrukcií a existujúcich technických zariadení a sietí (požiarna ochrana, zdravotníctvo, vykurovanie, atp.). Ak sa súťažiaci rozhodnú pre väčší zásah do stavebných konštrukcií, je nutné ho dobre zdôvodniť a zvážiť jeho realizovateľnosť vzhľadom na časovú náročnosť a limitovaný rozpočet. V návrhu je možné riešiť jednoduchú priestorovú akustiku, ozvučovací a premietací systém a osvetlenie jednotlivých zón knižničného priestoru. V nadväznosti na nové členenie priestoru alebo nové elektronické vybavenie je možné navrhnuť čiastočnú obnovu elektroinštalácie, no len v nutnom rozsahu.

ROZPOČET

Náklady na rekonštrukciu knižnice budú financované z dotácie Fondu na podporu umenia (ďalej “FPU”; program 5.1.1 B), zameranej na komplexnú modernizáciu knižníc. Financovanie FPU je limitované primárne na rozsah interiérového vybavenia, nie na stavebné práce a iné činnosti a práce mimo oprávnené výdavky definované vo výzve. Maximálna výška dotácie je 100 000 € a povinné spolufinancovanie zo strany žiadateľa je minimálne 20 000 € (20 %). Náklady na realizáciu, **vrátane projektovej dokumentácie**, by preto nemali presiahnuť 120 000 € (96 000 € bez DPH).